

Bar-skytingen i Oslo:

Skrekkminuttene

1. INNSENDERE

2. INNLEDNING

3. SLIK KOM ARBEIDET I GANG

4. METODE

4.1 Få oversikt over materialet vi har

4.2 Ca 40 videoer

4.3 Seks sentrale for hendelsesforløpet

4.4 Hente ut metadata

4.5 Fire videoer

4.5.1 Verifisering av video 1

4.5.2 Metadata i video 1

4.5.3 Verifisering av video 2

4.5.4 Verifisering av video 3

4.5.5 Verifisering av video 4

4.6 Synkronisering av lyd

4.7 Synkronisering av bilder

4.8 Viktig dokumentasjon

4.9 Tidslinje for eget bruk

6. Mer journalistikk i materialet

1. INNSENDERE

Yasmin Sfrintzeris - 45854282 - yasmin@vg.no

Kontaktperson: VG ved Yasmin Sfrintzeris

Redaksjon: Verdens Gang, Pb. 1185 Sentrum, 0171 Oslo

Takk til: Håkon Høydal, Simen Grytøyr, Synnøve Åsebø, Svein Kjøberg, Torfinn K. Weisser, Live Austgard, Hanna Kristin Hjardar, Naina Helén Jåma og VGs nyhetsredaksjon.

Saker:

<https://www.vg.no/spesial/2022/masseskytingen-i-oslo/>

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/g68VwB/bar-skytingen-mats-32-roesket-pistolen-ut-av-henden-e-til-gjerningsmannen>

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/47yboq/bar-skytingen-oslo-politiet-var-75-meter-unna-da-sivile-stoppet-matapour>

2. INNLEDNING

Natt til lørdag 25. juni skyter Zaniar Matapour mot utestedene Per på hjørnet og London pub på C. J. Hambros plass. Sivile personer på stedet legger Matapour i bakken og får kontroll på ham og våpnene, før politiet minutter senere pågriper ham.

Jon Erik Isachsen (54) og Kåre Arvid Hesvik (60) dør i skytingen utenfor Per på hjørnet. Totalt 21 personer blir skadet i skytingen og panikken som oppstår på stedet.

Matapour blir siktet for drapsforsøk, drap og terror.

3. SLIK KOM ARBEIDET I GANG

Søndag ettermiddag begynner vårt arbeid med spesialen. Vi er fortsatt tidlig i en stor nyhetshendelse, som vi gradvis begynner å få oversikt over. De første dagene lager vi ofte mange nyhetssaker med små omdreininger, det er pressemeldinger, sendinger, reaksjoner og pressekonferanser. Det er få som sitter på den store oversikten.

Vi merker et enormt informasjonsbehov blant leserne og det er selvfølgelig konkurranse blant mediene om sakene.

Men selv om det er et stort fokus på hendelsen, kan det likevel være vanskelig å forstå omfanget. Det er et sterkt ønske om at vi lager en spesial om skytingen - en sak som går mer i dybden.

Vi bestemmer oss tidlig for å lage en tidslinje. Noen tidspunkter er kjent, men vi vil finne ut av noen sentrale spørsmål: Når begynte Matapour å skyte? Når ble han taklet i bakken av sivile? Og når ble han pågrepet?

4. METODE

4.1 Få oversikt over materialet vi har

Vi starter med å gå gjennom sakene vi allerede har publisert og plukker ut viktige punkter for en tidslinje. Det har vært mange folk på jobb, og mange som sitter på ulike bilder og videoer fra skytingen og tiden umiddelbart etterpå. Vi bestemmer oss først og fremst for å samle alt dette ett sted og ringe opp noen av tipsere for å få mer informasjon rundt videoene, hvor de bevegde seg og all info som kan være relevant.

4.2 Ca 40 videoer

Vi samler alt det visuelle materialet i en Google Drive-mappe og sørger for at fotosjefen og VGTV har tilgang for å kunne laste opp mer.

Det er et bredt spekter med innhold. Noen videoer er tett på hendelsen og viser skudd og gjenopplivning. Andre videoer viser for eksempel et politihelikopter filmet langt unna åstedet, og er mer eller mindre irrelevante for en tidslinje.

Vi bruker tid på å se gjennom alle videoene opptil flere ganger for å være sikre på at vi ikke går glipp av noe. Så filtrerer vi ut videoer når vi er sikre på at de ikke viser noe av betydning.

Først ser vi på handlingen i videoen. De fleste tar jo opp mobilen og begynner å filme fordi noe skjer. Men så er det like viktig å se på detaljene rundt - er det noe utenfor selve handlingen som kan være av interesse? Eller motsatt: Er det fravær av noe i videoen?

Det er en tidkrevende jobb i breaking news, men det er en viktig jobb som legger et godt grunnlag videre og gjør det mulig for andre å lett forstå arbeidet man har gjort.

4.3 Seks sentrale for hendelsesforløpet

Gjennom kartleggingen av videomaterialet, klarte vi å snevre inn de 40 videoene til seks videoer som var spesielt sentrale for hendelsesforløpet.

Vi hadde en formening om rekkefølgen disse måtte ha vært filmet i. Og da vi så disse videoene i en form for sammenheng, skjønte vi virkelig omfanget av skytingen på en måte vi ikke hadde sett før.

Vi skjønte at denne tidslinjen, med det visuelle potensialet, var noe vi måtte få ut.

Av de seks videoene vi allerede hadde plukket ut, ble fire stående igjen som helt avgjørende for å lage en så korrekt tidslinje som mulig for selve skytingen.

4.4 Hente ut metadata

Etter å ha analysert innholdet i videoene, ble det viktig for oss å kartlegge så mye som mulig informasjon ut fra videoene. Vi hentet derfor ut metadataene på de fire videoene. Det fungerer samtidig som en faktasjekk. Alle fire så ut som de var filmet med en mobiltelefon og da kan det ofte ligge mye data der.

Det første man må tenke på er å få originalfilene tilsendt på en måte som ikke fjerner metadataene. Sosiale medier som Facebook, Instagram, Twitter, fjerner metadataene.

Vi brukte et gratisprogram på nett, som det er mange av. Til dette brukte vi Metadata2go. Den mest sentrale videoen hadde allerede fått en del spredning i medier og sosiale medier, så vi vurderte at vi ikke hadde noen reservasjoner mot å bruke et av disse gratisprogrammene.

Etter å ha lastet opp filen, får man opp en lang rekke med opplysninger. For eksempel hvilken mobil som har tatt opptaket, koordinatene for hvor videoen er tatt og når det ble startet å filme.

Sistnevnte var det absolutt viktigste for det videre arbeidet vårt.

4.5 Fire videoer

Fir videoer ble helt sentrale for tidslinjen vår..

4.5.1 Verifisering av video 1

Den første videoen her er filmet i krysset Karl Johans gate/Rosenkrantz' gate av en av tipserne vi ringte og fikk ytterligere informasjon fra søndag. Tipseren forteller at han filmet de første skuddene.

Videoen viser en bilutstilling og man ser at tipseren har tatt opp mobilen for å filme dette.. Videoen varer i 17 sekunder og 7 sekunder ut i videoen kan man høre det første skuddet.

Så er spørsmålet vi stiller oss først og fremst: Kan det faktisk være det første skuddet? Det første vi ser på er handlingen i selve videoen. Vi kom frem til at de står nær nok til å kunne høre skuddene godt. Det er sannsynlig at de startet å filme før skuddene falt: Videoen starter med en rolig og tøysete stemning. Så hører man det første skuddet. Tipseren filmer opp i Rosenkrantz' gate der skytingen faktisk pågår. Man kan se flere andre personer i videoen. Det er ingen løping, ingen panikk. Ingen av personene i videoen reagerer egentlig på skuddene i det hele tatt. Enkelte snur seg ikke en gang. Vi ser eller hører heller ingen blålys.

Så for oss fremsto det sannsynlig at det var de første skuddene.

4.5.2 Metadata i video 1

Vi fikk tilsendt videoen i et format som gjorde at vi kunne hente ut metadata. Vi ville naturligvis ha et nøyaktig tidspunkt for når skytingen startet. Men her støtte vi på et gjentakende problem. Videoen var filmet på Snapchat. Metadataene er dermed upålitelige.

Når man filmer i Snapchat og lagrer videoen på appen, viser metadataene når videoen er lagret og ikke når det ble begynt å filme. Den viser heller ikke sekunder. I metadataene så vi at videoen var lagret 01.15. Det eneste vi kan bruke tidspunktet til er å utelukke at den er filmet etter 01.15.

Vi kunne ikke bekrefte på egenhånd at videoen viser de første skuddene.

4.5.3 Verifisering av video 2

Video nummer to har totalt sett vært den viktigste videoen for oss. Det er en lang video på over to minutter filmet fra Professor Aschehougs plass. Fra starten av videoen hører man skudd og ser folk løpe fra Rosenkrantz' gate. 11 sekunder ut i videoen stopper skuddene. 38 sekunder inn i videoen ser man Matapour løpe inn i Kristian IVs gate og fire sekunder etter det legges han i bakken av sivile. I det basketaket avfyres et siste skudd.

Basketaket varer så frem til videoen slutter.

Denne videoen var filmet med vanlig mobilkamera. Her fikk vi hentet ut metadataene og kunne slå fast at videoen var startet å filme klokken 01.13.32, på sekundet.

De øvrige hendelsene i videoene kunne vi tidfeste ved å telle antall sekunder ut i videoen det skjer og bruke 01.13.32 som utgangspunkt og dermed tidfeste ned på sekundet ting som når det siste skuddet ble avfyrt eller Matapour ble lagt i bakken av sivile.

4.5.4 Verifisering av video 3

Video nummer tre viser det samme basketaket som i video 2, bare på nært hold. Videoen varer i nøyaktig ett minutt. Den er igjen viktig dokumentasjon og viser på nært hold de sivile og Matapour slåss om pistolen. Dessverre var denne videoen også filmet på Snapchat.

Metadataene viste at videoen var lagret 01.16.00. Som igjen betyr at den ikke kan ha blitt filmet etter klokken 01.16.00.

4.5.5 Verifisering av video 4

Video nummer fire er tatt fra hotellet i Rosenkrantzgate og viser øyeblikkene etter skytingen. Det er filmet ovenfra og gir en god oversikt over gaten. Det er ingen skyting i videoen og man ser flere skadede ligge på bakken og folk som driver livreddende førstehjelp. Det er en sterk video.

Det vi ikke ser i videoen er politi, blålys eller synlige ambulanser/ambulansfolk. I bilder og videoer tatt senere på kvelden, ser vi mye politi og ambulanse på stedet. Denne videoen er heldigvis filmet med mobilkamera, og metadataene viser at det startet å filme klokken 01.17.55. Den varer i 42 sekunder.

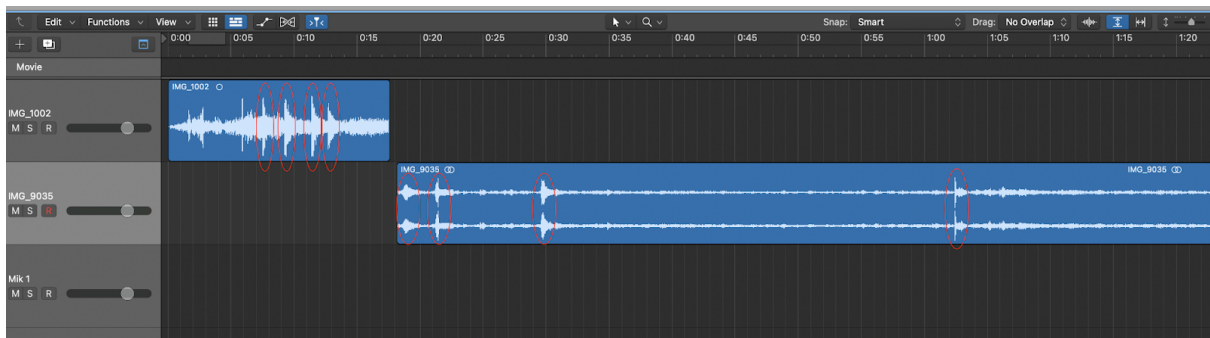
Her begynner vi å få på plass noen viktige detaljer. Men det er mer å hente.

4.6 Synking av lyd

Video 1 og 2 hadde fanget opp lyder av skudd. Spørsmål vi ønsket svar på, var blant annet: Hvor lenge varte skytingen? Hvor mange skudd ble avfyrt? Hva kunne vi vite om hendelsen ut fra skuddene?

Ingen av videoene viser selve skytingen, med unntak av det aller siste skuddet som går av idet Matapour blir taklet og faller. Skuddene i de to videoene lyder ulikt, men det kan komme av ulike opptaksmetoder og hvordan lyden bærer gjennom gatene. Kan vi bruke lyden i videoene til å utelukke at video 1 og 2 viser de samme skuddene?

Vi la de to videoene inn i Logic, et lydredigeringsprogram. Lydsporet i spor 1 er snapchat-videoen, den neste lengre er Pilestredet-videoen. Skuddene er markert med rødt:

Det siste skuddet helt til høyre er pistolskuddet som går av i det Matapour blir taklet og faller i Kristian IVs gate. For å finne ut om skuddene i de to videoene er de samme, flyttet vi de to sporene under hverandre. Det ble da klart at avstanden mellom skuddene i de to ulike sporene, ikke matchet. Uansett hvordan jeg la de to sporene under hverandre, matchet ikke avstanden mellom skuddene.

Vi kunne derfor med sikkerhet si at hvert enkelt skudd i de to videoene er unike. Den visuelle fremstillingen av lydfilen viser at de fire første skuddene avfyres med jevne mellomrom, og at det er omtrent likt mellomrom mellom de to neste skuddene. Kan det indikere noe om skytterens modus og erfaring - betyr dette at skuddene var målrettet og ikke tilfeldige, og betyr dette at skytteren hadde erfaring med våpen fra tidligere? Allerede kort tid etter skytingen var dette spor vi kunne forfølge.

Vi tok også kontakt med et norsk selskap som hevder de har mulighet til å identifisere hvilken type våpen som blir avfyrt, bare av å analysere skuddlyden. Vi sendte dem lydfilene, men konklusjonen fra

dem var at kvaliteten på opptakene var for dårlig: Mobiltelefonene og snapchat komprimerer lyden, og kutter både de lyse og dype lydene som kanskje er uhørlige for et menneske, men som er viktige i en slik analyse de hevder å kunne gjøre.

4.7 Synking av bilde

Video 3 hadde som nevnt ikke pålitelige metadata. Men video 2 og 3 viser samme hendelse: basketaket mellom Matapour og de sivile.

Selve basketaket er vanskelig å bruke som utgangspunkt for å synke videoene. Men det er andre bevegelser, som når bilen video 3 ble filmet fra beveger seg og bevegelsene til en annen bil som er synlig i begge videoene.

Gjennom å analysere begge videoene og posisjonen til begge biler og igjen bruke tidsangivelsen i video 2, kunne vi slå fast det nøyaktige tidspunktet for video 3.

4.8 Viktig dokumentasjon

Video 4 er en veldig sterk video som viser gjenopplivingsforsøk i Rosenkrantz' gate. Vi ser at det er sivile som gir førstehjelp, og det er ingen synlige ambulanser eller politibiler i videoen.

Denne videoen kunne vi bruke som viktig dokumentasjon til å slå fast at sivile i flere minutter forsøkte å gi livreddende førstehjelp før politiet eller ambulansen.

4.9 Tidslinje for eget bruk

Underveis i dette arbeidet, satte vi opp denne tidslinjen til eget bruk. Hvor tett kan vi komme på hendelsesforløpet? Her har vi fylt ut med informasjon som har kommet etter publisering også, med informasjon fra politiet som vi ikke hadde da vi publiserte tidslinjen vår.

A	B	C	D	E	F	G
Klokkeslett video	Faktisk klokkeslett	Hendelse	Sted filmet fra	Video	Varighet video	Tid i videoer
	-	Første bilde, før skyting, friggitt av politiet		Stilbilde		
01:15	01:12.48	Første skudd, ifølge politiet	Krysset Karl Johan/Rosenkrantz'	Video 1	17 sek	7 sekunder
	01:13.32	Skudd fra C.J. Hambros plass	Professor Aschehaugsplass	Video 3	2 min, 7 sek	1 11 sekunder
	01:37.27	Den første meldingen om skyting utestedene kommer til politiet	-	Politiet		
	01:13.43	Skytingen på C.J. Hambros plass opphører	Professor Aschehaugsplass	Video 3	2 min, 7 sek	Etter 11 sekunder
	01:13.49	Politiets overvåkingsbilde i Rosenkrantz' gate		stilbilde		
	01:14.10	Matapour løper inn i Kristian IV gate	Professor Aschehaugsplass	Video 3	2 min, 7 sek	Etter 38 sekunder
	01:14	Første melding til politiet	-	Politiet		
	01:14.14	Legges i bakken av sivile	Kristian IVs gate	Video 3	2 min, 7 sek	Etter 42 sekunder
	01:14.16	Siste skudd avfyrt	Professor Aschehaugsplass	Video 3	2 min, 7 sek	Etter 44 sekunder
	01:14.16	Sivile strømmer til, holder ham nede	Professor Aschehaugsplass	Video 3	2 min, 7 sek	34 sekunder
	01:14.26	Første melding om bevæpning		Politiets tidslinje		
01:16	01:14.50	Sivile ligger over ham, basketak om pistol	Kristian IVs gate	Video 2	1 min	60 sekunder
		Erklærer Plivo		Politiets tidslinje		

Kolonnen til venstre inneholdt tidspunktet for metadataen. Altså tidspunkter som ikke alltid var nøyaktig eller bekreftet, som fra Snapchat-videoene. Kolonnen ved siden av viser de bekreftede tidspunktene, enten direkte fra metadataene eller etter sammenstilling med andre videoer og opplysninger.

Så er hendelsen beskrevet, etterfulgt av informasjon om hvor videoen er filmet fra og koordinatene for der hendelsen skjedde i tilfelle vi skulle lage et kart over Matapours bevegelser. Kolonnen ved siden av viser kilden med direkte lenke til videoen.

Vi har en kolonne med varighet på hele videoen og en kolonne som sier noe om hvor langt ut i videoen hendelsen skjer. Både koordinatene og de to siste kolonnene er mest for utvikleren og designeren.

Ved siden av å jobbe med tidslinjen begynte vi på et manus som fulgte tidslinje kronologisk.

Tidslinjen la grunnlaget for Sheets-arket som er koblet direkte opp mot det publiserte manuset:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	
medPrefix	hour	minute	second	title	text	kladd og notater	imageDesktop	imageMobile	video	videoSound	fotoCred	Visuelle muligheter	linkTitle	linkImage	linkUrl	
	1	5	0	Endelig er det Pride	Dagen etter skal den store paradene gå i Oslo sentrum. // Alicja og Jessper har stått i kø for å komme seg inn på London pub. // Klokken 01:00 sender Alicja en snas til en venninne. Endelig har de kommet seg på dansesgulvet. // For mange er dette årets store helg. Og mange av dem er her nå.	Sven setter inn: De siste to setningene kan vi vel leve uten eller?	0D7aHb3	KJCHX	video		Privat					
	1	12	48	Mannen med bagen	Fra døråpningen på Herr Nilssen ser NRKs kommentator Olav Rønneberg en mann i gul i-skjorte sette fra seg en bag. // Så begynner mannen å skyte. // Utenfor Per på ternet sitter Petter Haines (52) sammen med komisen Jon Erik Isachsen (54). Isachsen blir skutt, mens Haines klarer å krype seg til sikkerhet. Olav Rønneberg ringer politiet klokken 01:13. Politiet har friggitt et bilde av Matapour like før skytingen. // VG advanter mot sterke inntrykk videre i saken.	Opprinnelig tekst: I døråpningen til Herr Nilssen står NRKs kommentator Olav Rønneberg. Han har nettopp kommet seg til baren og snakker med flere bekjente på den stappfulle uteseieringen. - Jeg snur meg, men jeg husker ikke hvorfor jeg gjør det. Da hører jeg roding, sier Rønneberg. Han ser en mann i gul i-skjorte like utenfor baren. - Jeg ser tydelig at han setter ned en bag, tar toppen av den og begynner å skyte. Jeg mener han skyter et par skudd opp i luften først, sier Rønneberg.		d4p1AGG	gJmLjCO			Friggitt av politiet	BUTTL_BAG			

6. Mer journalistikk i materialet

Selv om vi lagde tidslinjen for den opprinnelige spesialen og konsentrerte oss om den, så vi raskt at det lå mer journalistikk i materialet.

Blant annet fant vi video 3, som viser basketaket på nært hold. Den kom som et tips til oss samme natten som skytingen, men ble ikke plukket opp i den hektiske situasjonen natt til lørdag.

Vi skrev først en egen sak om videoen og fikk så tips om en av personene som holdt Matapour nede. Vi klarte å opprette kontakt og Mats, som han heter, ville stille til sak. Vi fikk også tak i Herman, som bidrar i samme situasjon.

På grunn av jobben med videoverifiseringen, var det lett å hente opp videoene og følge begge deres bevegelser de minuttene og samtidig verifisere opplysningene.

En annen sak vi har hentet ut fra det samme materialet er saken om sivilpolitibilen som står 75 meter unna skytingen og der Matapour blir lagt i bakken. Vi kunne se de sivile sloss om våpenet, mens politiet kjører lenger unna hendelsen.

Etter flere uker med mas på politiet, kalte de til slutt inn til en pressekonferanse der de medgikk at bilen og personene i bilen tilhører Oslo PD.